

millió korona segítséget fog juttatni a szűkölködő, hadirokkantak, özvegyek és árvák számára.

M. I.

Látogatás az új állami lakástelepeken.

— Hétszáz új lakást építenek. —

Budapest a lakáshiány városa. Komoly házat évek óta nem építettek itt. Legfeljebb egy-egy bank, vagy áruház volt a nagyobb építkezés. Egy-két emeletet húzott egyik-másik házra a magánvállalkozás, de természetesen csak akkor, ha ez jó üzlet volt számára. A külső területeken már nagy építkezéseket látni. Az új gazdagok ezrével építették a pompás villákat, a ragyogó nyaralókat, a hol a könnyű pénzszerzés fáradaimat pihenik ki most és várják jobbrafordulását a — tőrszéknek. Lakást azonban embereknek, a szegényeknek, a lakástalannak csak maga a lesgényebb, az állam próbált teremteni. Az e célra kevés erővel indult s mindig nagyobb nehézségekkel küzdő állami építkezés azért mégis új városrészeket teremtett a fővárosban. Ma már ezeken az új állami telepeken több, mint háromezer család, több mint tízezer lélek lakik.

Ezek az új városrészek minden szerény kezdetlegességük mellett is komoly és emberi lakások. Nemcsak a vagonlakók szomorú és szegvenletes osztályát szüntették meg, hanem fedél alá juttatták a magyar műveltség elesett előkelőségét, a tisztviselők hajléktalanul maradt ezreit.

Az állami lakástelepek nem a főváros legelőkelőbb negyedei, ha csak egyik-másikban a lakók szellemi színvonalát nem tekintjük. Egy kisré messze is vannak. Kint a kőbányai részeken, a hol már madár is jár. Az egyik a Pongrácz-utcában, a másik a Juranits-utcában, a harmadik meg éppen Pestszentlőrincen.

A jámbor budapestiek előtt ismeretlen hazai rejtelmek ezek a telepek. Naponként olvasnak róluk, a lakástalannak ezreitől hallják, hogy azok mennyire szeretnének legalább ott fedél alá jutni, de még azok sem igen vesznek fáradságot megtekintésére, a kik — lábukat elkoportatják, hogy ott szerezzenek maguknak lakást. Még a mindenható rendőr is csak térkép után tudja megadni az utbaigazítást, mikor az ember valóságos fölfedező utra indul az állami lakástelepekre.

A lakástelepek tulajdonképpen a népjóléti minisztériumnál kezdődnek, a hol külön ügyosztály intézi ennek ügyeit. A régi Piarista-ház, a hol a minisztérium székel, mostanában valóságos bucsujáró hely. Köpött lépcsője egyébként is a megpróbált emberek modern kálváriája. Ezen járnak a rokkantak, szegények és a „lakatlan“ emberek, a mint magukat keserű humorral elnevezték. Pár hét óta különösen nagy a forgalom. Szinte törik magukat a most kiosztásra kerülő állami lakások után. Vannak, a kik évek óta próbálkoznak, s vannak, a kik még azt sem tudják, hogy fest az a lakás, a mi után annyit fáradsanak. Egymást ostromolják a kérdésekkel:

— Nagyok-e a szobák? Van-e minden mellékhelyiség? Messze van-e a villamos-tól?

A régi lakásigénylő rókák igyekeznek a naivabbakat elriasztani. Becsmérlik, szapulják a lakásokat.

— Utolsó hely, — mondja az egyik — még csöpög a víz a falakról.

— Fürdőszobát akar? — mondja gúnyosan a másik. — Az ugyan nincs, de a gázt már tíz év mulva bevezetik.

Hiábavaló minden, a lakásínséges a legmakacsabb emberfajta, Rendületlenül jár, vár, kilincsel. Még azt sem hiszi el, hogy nem juthat mindenkinek lakás. A most elkészülő párszáz lakásra ugyanannyi ezer a jogos igénylő. Nem valami irigylésreméltó még miniszternek lenni sem, a mikor igazságot kell tenni azok között, a kiknek valamennyinek egyformán — igazuk van.

Egy kis fölfedező utat tettem az állami lakástelepeken. A pesti félcipős embernek nem kis elszánás kell hozzá, hogy a kőbányai sivatagban leszálljon a villamosról és megtalálja a sokat emlegetett Pongrácz-utcát.

Furcsa látvány a pesti szemnek az első pillanatban, a mint a különös házakat valami bizonytalannak látszó rendszer mellett egymás mellé rakva látja. Az utcák még rendezetlenek, a házak között sivóhomok. Mindenütt téglarakások, az építési anyagok hegyei. Piros telepi új házakon sürgő-forgó munkások. Mégis építő munka, a mit ilyen arányban régen nem látott az ember. Egy kicsit talán jól is esik az ilyen békebeli munkát látni.

A telep egyes házaiban már évek óta laknak. Egészen különös stílusban épültek, a mit a kényszerűség, a takarékoság és szegénység parancsolt. Talán ez a ma magyar építő stílusa: alacsony emeletek és szobák, csupa egy- és kétszobás lakások, alig néhány háromszobás. Minden lakás szinte külön van a másiktól. A belső berendezések is praktikus megoldásokra való törekvésre vallanak. A tenyérnyi helyek teljes kihasználását szinte tökéletességre emelve látjuk bennük, hogy minden legyen, két szoba is, konyha is és ne hiányozzanak a padlás, pince, meg a nélkülözhetetlen mellékhelyiségek sem. Fürdőszoba — ez is a magyar szegénység jele — alig néhány lakásban van.

A régi házak lakói egészen falusiasan élnek. Nagyrésztük a menekültekből került ki. A földszintes, manzardos, egy-, két-, sőt itt-ott háromemeltes házak tömege a homokon szinte rendetlenkedni látszik. Sok idő kell és az építkezések teljes befejezése, a míg a házak közötti utak rendbejönnek. Addig valami különös semfalu-temető ez a telep. A lakott házak előtt apró kertek, bennük nőnek a vetemények és a gyerekek. Az utóbbiak szemmel láthatóan jobban vannak a — veteményeknél. A lakásokon lévő névtáblák mutatják, hogy csupa köztisztviselő él itt együtt. Szinte meglepő, hogy mennyi előkelő, régi ur lakik ebben a szerény környezetben, a hol a mosott ruha a kerítésen szárad és a kutyák megugatják a jámbor utast.

A délelőtti órákban csak asszony és gyermek látható a telepen. A férfiak hivatalban robotolnak. Az asszonyok falusiasan beszélgetnek a — gondról. Egyikük egy lisztcsákot ráz ki az utcára, helyesebben a nyakamba. (Mert itt nincsen tulajdonképpen utca s hiányzik egy másik pesti emberfajta: a házmester is.)

A lisztcsákos asszony bocsánatot kér a véletlen szerencsétlenségért s szinte szomorúan mondja:

— Ki kell tisztogatni, kérem, ezt a zsákot, mielőtt — nyugdíjba teszem. Ennyi lisztre ezentul nem telik. Megszűnt a hatósági ellátás. Elég baj szegény államiaknak...

A magyar művelt középosztály szárazföldi szigete ez a telep. Ugyanílyen a részben már rendezettebb és csinosabban ható

Juranits-utcai is. Egy kicsit szegényes, de valami jóleső érzés, hogy annyi „lakatlan” között éppen a tisztviselők a háború, Trianon és a gazdasági leromlás legjobban sújtottjai mégis komoly fedél alatt vannak...

Ma még nem lehet tisztán látni, hogy milyen lesz a telep teljes felépülése után. Egyik-másik előtt a mesebeli kicsinységű kertekben már egészen csinos virágos kertek virulnak és gyermek és gyermek mindenütt. Vidáman, gondtalanul nőnek, mint a mezőnek virágai.

Az új épületeken serényen folyik a munka. Hatalmas kétemeletes házak mellett egész sora épül az apró piros tetejű földszintes házaknak, melyek egészen egyforma terv szerint készülnek. Különösen kedvesek (a pestiek azt mondánák, hogy drágák) azok a földszintes házak, melyeknek padlásába manzard szobácskák vannak beleépítve. Kis fészkeknek látszanak. Szinte melegség sugárzik ki belőlük.

A most készülő lakások építését az időjárás megkésleltette. Átvételüket a jövő hétre tervezik. Most lázasan folyik rajtuk a munka. Az a sok dolgos kéz is jóleső látvány Magyarországon.

A telep építését vezető urak nagyon udvariasak, de felvilágosítást nem adhatnak:

— Erre külön fórum hivatott, — mondják.

György Bálint építőmester ad aztán felvilágosítást, az első vállalkozó, aki már át is adta az általa épített házat. Az ő kalauzolója mellett lehet aztán hozzávetőlegesen megállapítani, hogy mintegy száznolcvan lakás építése vár itt befejezésre. A vízvezeték és villam már az új házakba is be van vezetve. A gáz bevezetésére a régiekben sem telt a szegénységből.

Égészen hasonló a helyzet a Juranits-utcában, azzal a különbséggel, hogy ott már a házak legnagyobb része készen van. Egy hét óta benne is laknak az új boldog emberek. E telepen kétszázötven lakást építenek fel a nyár végéig.

A pestszentlőrinci telepen inkább egy-szobás lakások épülnek. Munkáscsaládok otthona az a telep, de sok az intelligens familia is, akik siettek legalább ide bejutni a vagonokból. Most irigylik azokat, akik nincsenek olyan messze a fővárostól.

Összesen mintegy hétszáz lakást osztanak ki a három állami telepen. Igazán nagy szó. Csak akkor kicsiny, ha meggondoljuk, hogy ugyanennyi ezer is kevés lenne.

Az állam erejét felülmuló eredmény ez a három telep, melynek minden kezdetlegessége, minden egyszerűsége nagyszerűvé válik, ha azt nézzük, hogy éppen a magyar középosztály egyrésze került ezzel fedél alá.